

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פרשת השבוע: ראה והסיר ה' ממך כל חלי" (עקב ו' טו) **כניסת השבת: 18:47**

ערש"ק כו' מנחם אב תשע"ד (22.8.14) **ציאת השבת: 19:55** ר"ת 20:34

הפטרָה: "עֲנֵה סַעְרָה" "אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישׂראל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"כי יהיה בך אביון... לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחיה האביון כי פתח תפתח את ירך לו"

כאשר נתבונן בפרשה במצות הצדקה, כפי שכתוב: "ולא תקפץ את ירך מאחיה האביון, כי פתח תפתח את ירך לו", נראה, שחז"ל מייחסים חשיבות גדולה למצות הצדקה, כפי שמובא במדרש (ב"ב ט'): "שקולה צדקה כנגד כל המצות". ולעומת זאת, מצינו בתיקוני הוהר (הקדמה ב') דברים נוראים בגנות **הקמצן**, שקופץ ידו ואינו נותן צדקה לאחיו, שאז בודאי (אומר תיקוני הוהר) אין הוא מזרע האבות.

וכפי דברי תיקוני הוהר (מתורגם): "באותה שעה השכינה רוגזת... על נבל (=קמצן) כי ישבע לחם... שהוא קמצן נבל בממונו, נבל בשמו, שאין הוא נדיב ואין הוא מזרע האבות, שעליהם נאמר 'נדיבי עמים נאספו עם אליהי אברהם'". וזה שנאמר: "תחת שלוש רגזה ארך... תחת עבד כי ימלוך ונבל (=קמצן) כי ישבע לחם". (משלי ל', כא). והנה, בענין זה, של "ולא תקפץ את ירך מאחיה האביון כי פתח תפתח את ירך לו", מביא ה"ד יוסף", החכם הגדול רבי יוסף צרפתי ("ראה") את המדרש (קהלת רבה ה', כ'): "תני (=שנינו) בשם רבי מאיר: כשאדם בא לעולם – ידיו קפוצות. כלומר (כאילו הוא אומר) כל העולם כלו שלי הוא, (ו)אני נוחלו. וכשהוא נפטר מן העולם – ידיו פשוטות (=פתוחות). כלומר, לא נחלתי מן העולם הזה כלום".

ועל-כך מתחנן הקב"ה אל האדם, ואומר לו: "ולא תקפץ את ירך מאחיה האביון" – אל נא תקפץ את ירך באותה תנועה שבה נולדת, כאומר "כל העולם שלי הוא". שהרי, בסופו של דבר "כי פתח תפתח את ירך לו" – כלומר, בעת פטירתך, כאשר תעזוב את העולם, פתח תפתח את ירך בעל כורחך לפני הקב"ה, כאומר: "לא נחלתי מן העולם הזה כלום".

(כאילו אומר הקב"ה לאדם: אל "תקפץ את ירך מאחיה האביון" – יותר טוב שתפתח את ירך מרצונך הטוב בעודך בחיים, כדי לקיים את מצות הצדקה, אשר בזכותה תנחל לחיי העולם הבא). ויש להוסיף כאן תבלין על מאמר החכם מכל אדם (משלי י', ב'): "לא יועילו אוצרות רשע, וצדקה תציל ממות". וכן עוד אמר שלמה: (יא, ד): "לא יועיל הון ביום עברה, וצדקה תציל ממות".

ומפרש הוהר הקדוש (עקב רעג'): הנה, שנינו בגמרא (נדרים סד'), שעני חשוב כמת. נמצא, שהגות צדקה לעני ומפרנסו, הרי הוא בבחינת "מחיה המתים". ולכן, אם חלילה נגזרה על נותן הצדקה גזירת מיתה, גומל לו הקב"ה במידה כנגד מידה, וזוכה הוא לחיים.

אולם, לפי האמור יש לומר שמאחר וכל אדם נולד עם ידים קפוצות, כמכריזו: "העולם שלי הוא". ובכל זאת הוא מתגבר על טבעו ופותח את ידו לתת צדקה לעניים, (כיון ששם הוא לנגד עיניו, לזכור את יום המיתה, שאז יפתח את ידיו בעל כורחו). על-כן, מחשבה טובה זו על יום המיתה, הקב"ה מצרפה למעשה, ולכן אפילו אם נגזרה עליו גזרה חלילה של מיתה, נחשב לו כאילו כבר מת, וזוכה הוא לחיים.

ומה מתוקים הם דברי ה"בן איש חי" (הגה"ק רבי יוסף חיים זיע"א) בספרו "חסדי אבות", על הכתוב במסכת אבות (ב', ח'): "הוא ה"ה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת". ובאר ה"בן איש חי" ואמר, שתיבת "כך", המורכבת מהאותיות כ' כפופה ו-ד פשוטה/פתוחה, רומזות על לידת האדם ופטירתו מן העולם. שכן, כ' כפופה רומזת על האדם שנוולד עם כפות ידיו קפוצות, לומר שכל העולם שלו.

אבל, כאשר הוא נפטר מן העולם, הוא בבחינת "ד" שהיא פתוחה. שכן, ידיו פתוחות/פשוטות, לומר שאין הוא נוחל מן העולם הזה מאומה.

וזהו פירוש המשנה: "אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך" – כלומר, אל תבקש להחזיק את הטובה (=את השכר של לימוד התורה) לעצמך לעולם הזה. אלא, בקש ממנו יתברך, שהכל יהיה שמור לך לעולם הבא. וכל-כך למה? והתשובה, "כי לך נוצרת" – ל"כך" דוקא, שנוצרת בבחינת כ' כפופה, ו-ד'

פשוטה/פתוחה. שכן, כל מה שאתה מחזיק בכף ידך הכפופה, אתה עתיד להשאיר בעולם הזה, ולא לקחת כלום, כפי שאומר המדרש: "וכשהוא נפטר מן העולם - ידיו פשוטות(=פתוחות). כלומר, לא נחלתי מן העולם הזה כלום". אם כך, למה תבזבז את שכרך בעולם הזה על דבר שאין בו קיום וממש.

והנה, כבר למדנו, שהאדם נולד בטבעו עם ידיים קמוצות, כמכריז "כל העולם שלי". אולם, אם הוא מתגבר על יצר תאוות הבצע שלו, והוא פותח את ידו לתת מכספו והונו לעניים, הנה ב"אתערווא דלתתא"(=התעוררות מלמטה), אתער לעילא(=יש התעוררות למעלה), וגם הקב"ה כביכול פותח את ידו להשביע לכל חי רצון.

ועל-כך הביא הרמב"ן מדרש אגדה (שמות ג, יג): "ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה - ומהו אהיה אשר אהיה? כשם שאתה הוזה עמי - כך אני הוזה עמך. (הקב"ה אומר)...אם (ישראל) פותחין את ידיהם, ועושין צדקה, אף אני אפתח את ידי, שנאמר (דברים כח, יב): 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב'."

ומעתה יש לומר, שזהו פירוש הכתוב: "ולא תקפיץ את ידך מאחיד האביון" - כדי שלא לגרום בכך חלילה שגם הקב"ה יקפוץ את ידו מלהשפיע לך שפע רב טוב. לכן, "פתח תפתח", כדי לרמוז, כי על-ידי שאיש ישראל פותח את ידו לתת צדקה למטה, הוא גורם שגם הקב"ה כביכול יפתח את ידו למעלה. וזהו שכתוב כי פתח תפתח את ידך לו(=להקב"ה), שגם הוא יתברך יפתח את ידו, בבחינת 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון'."

"ועשית עלתיך הבשר והדם על מזבח ה'...למען ייטב לך ולבניך אחרריך עד עולם" (על פי "אורה של תורה")

ידוע ומפורסם, כשביית מקדשנו היה קגס, היה הוא מקור הפרנסה והשפע לכל העולם, ולישראל בפרט. וכלשון ה"בת עין" (ויגש): "והנה, כשהיה בית המקדש קגס, היו נשפעים כל הבחינות הטובות וברכות על כל ישראל, מבחינת 'מזבח'...ש'מזבח' בגמטריא זין(=57). ואמרו חז"ל (כתובות י, ב), ש'לכן נקרא 'מזבח' לשון מזין (ורש"י פרש: "בזכות הקורבנות העולם ניוון..."). ועתה, שאין לנו קורבנות, תקנו חז"ל שלש תפילות, ותשע-עשרה ברכות בכל תפילה (שהם בגמטריא) זין...". (57=19*3).

כלומר, אומר ה"בת עין", מאחר ובזכות הקרבת הקורבנות על המזבח ניוון העולם. על-כן, עתה, כשחרב בית המקדש, אנו מתפללים שלש תפילות ביום (שחרית, מנחה וערבית), תשע-עשרה ברכות בכל תפילה (בתפילת העמידה), בגמטריא זין(=57), והן כביכול בבחינת 'מזבח'(=57) להוריד שפע לישראל.

ומוסיף האלשי"ך הקדוש ואומר (איכה ב, טו): "נודע מרבותינו ז"ל (תנחומא "בחקתי"), שאילו ידעו הגוים כמה (הם) אבדו בהחריבם (את) בית המקדש, לא החריבוהו...זוהי הסיבה ש'מיום שחרב בית המקדש כביכול אין שמחה לפניו יתברך'. לפי הגמרא (עבודה זרה ג, ב), (כיון ש) 'נסתתמו כל מעינות השפע, ונפסק הנבואה ורוח הקדש מן העולם'."

וכן מובא ב"דגל מחנה אפרים" (ליקוטים שמחה): "כשהיה בית המקדש קגס היו ישראל אוכלים התמצית וגרמי שדו כלבא(=והעצמות נתנו לכלבים/לאומות העולם), ובחורבנא הוא להיפך". (כלומר, עתה אומות העולם נהנים מן התמצית/מהשפע, ואילו ישראל מקבלים את "העצמות"/השרים).

וזוהי הסיבה לעיכוב הפרנסה ומניעת השפע בימינו. שכן, מאחר וחרב בית מקדשנו ותפארתנו נטרף השפע מישראל על-ידי אומות העולם. ועל-כן צריך כל איש ישראל - להעביר בתפילה ובתחנונים לפני בורא עולם, שבמהרה בימינו יבנה בית המקדש, ונזכה לישוב איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו ברוח ובהרחבה גדולה.

ויש להוסיף מה שכתוב בספר "גן נעול", שמשנה רבנו התפלל תקטו(=515) תפילות וביקשות כדי שפרנסת ישראל תהיה מידו המלאה והפתוחה. שהרי, ידוע שיש ביד חמש אצבעות, "וידו המלאה" של הקב"ה היא בבחינת חמש אצבעות. ולכן התפלל משה תקטו(=515) תפילות, שהם חמש פעמים "מזון"(=103), כדי שיושפע לישראל שפע מהקב"ה בכבודו ובעצמו, ברוח גדול, מידו המלאה. (515=103*5) "ויברך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"

חסיד אחד השכים לפתחו של הצדיק רבי יחיאל מאוסטרובצה, וקבל בפניו, שפרנסתו דחוקה, ואין בכוחו לפרנס כראוי את בני ביתו. אמר לו הצדיק: נאמר בפרשת "ראה": "ויברך ה' אלקיך בכל אשר תעשה". פתח לך, אפוא, עסק כלשהו, ובעזרת ה' תהא הברכה שרוייה במעשי ידך! אבל רבי! - קרא החסיד בהתרגשות - אבי עליו השלום הוריש לי חנות לממכר בגדים, שהיתה מפרנסת אותו בכבוד וברוחה. אך מאז עברה החנות לרשותי, ירד הפדיון פלאים, ועתה אין בה אפילו כדי לפרנס בדוחק את משפחתי. לעיתים קרובות עומד אני יום שלם בחנותי, בלי לראות קונה אחד לרפואה. ומה אתה עושה בימים כאלו, בהם אין קונים פוקדים את חנותך? - שאל הצדיק. אודה ולא אבוש - הפטיר החסיד בשפה רפה - שאני סתם מתבטל או הנני מעין בעיתון כלשהו. אם כך הדבר - קרא רבי מאיר יחיאל בנימה של תרעומת - הוברר לי בעליל מדוע אין ההצלחה שרוייה בבידתך. אביד, עליו השלום, היה מנצל כל רגע פנוי - בין קונה לקונה - כדי ללמוד דף גמרא או חמש עם רש"י, וגם ספר התהילים לא מש מעל שלחנו מבקר עד ערב. משום כך היה השטן מזמן לו לקוחות בלא הרף, כדי שיטרידו אותו, ויגרמו לו להתבטל מתלמודו. ואילו אתה, שהנך מבלה זמןך כל היום בהקבל ורעות-רוח, אין לשטן כל ענין להטרידך בלקוחות... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגילוי!

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פְּרַשְׁתַּת הַשְּׁבוּעָה: רֵאָה והסיר ה' מִמֶּךָ כָּל חֲלִי" (”עקב” ו' טו') **כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 18:47**

עֲרַשׁ"ק כו' מִנְחָם אֲב תשע"ד (22.8.14) **יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 19:55** ר"ת 20:34

הַפְּטָרָה: "עֲנִיָּה סְעָרָה" "אֵל שְׂדֵי יִתְּן לָכֶם רְחִימִים" רַאשֵׁי תִיבוֹת "יִשְׂרָאֵל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרַעְךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה" (יד', כב')

על הכתוב בפְּרַשְׁתַּתנו "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר... מִצְאָנוּ מֵאֲמָר פְּלִיאָה בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא ("רֵאָה" סימן יא): "וְשִׁמְחַת בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאִין טוֹב אֲלֵא תוֹרָה, שְׁנַאֲמָר (מִשְׁלֵי ד':) 'כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֵל תַּעֲזוּבוּ, לְפִיכָךְ מִשֶּׁה מְזַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל 'עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר'".

וְצָרִיךְ לְהִבִּין, מִדּוּעַ מְזַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל 'עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר'??

נִקְדִּים לְהִבִּיא תַחִילָה מָה שְׁכָתוּב בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת סא'): "דְּרַשׁ רַב נַחְמָן בְּרַ חֲסָדָא: מָאי דְכָתִיב 'וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם' בְּשֵׁתֵי יוֹדִי"ן? (וְעוֹנָה, שְׁשֵׁתֵי הַיּוֹדִי"ן הֵן כְּנֶגֶד): שְׁנֵי (ה) יְצָרִים (ש) בְּרָא הַקַּב"ה (לְאָדָם): אַחַד וַיֵּצֵר טוֹב, וְאַחַד וַיֵּצֵר רָע".

מְבוֹאָר מִכָּאן כִּי שְׁתֵי הַיּוֹדִי"ן (=שְׁתֵי אוֹתִיּוֹת י') שֶׁל "וַיֵּצֵר" רוֹמְזוֹת אַחַת לְיֵצֵר הַטּוֹב וְאַחַת לְיֵצֵר הָרָע. וְהִנֵּה, יְדוּעַ שְׁתַּכְלִית עֲבוֹדַת הָאָדָם הַיֵּצֵר הָרָע לְהַפּוֹךְ אֶת הַיֵּצֵר הָרָע לְטוֹב, דְּהִינּוּ שְׂעִיבּוֹד הָאָדָם אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּשְׁנֵי הַיְצָרִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב בְּמִשְׁנָה (בְּרִכּוֹת נד'): "וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ' – בְּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ – בַּיֵּצֵר הַטּוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע".

וְצָרִיךְ לְהִבִּין עֲנִין זֶה. שְׁכָן, וְכִי אֵיךְ אֶפְשֵׁר לְעִבּוֹד אֶת ה' גַּם עִם הַיֵּצֵר הָרָע?

וַיֵּשׁ לוֹמַר מָה שְׁכָתוּב הַ"קְדוּשָׁת לוי" (נח), עַל הַכְּתוּב (תְּהִלִּים קיט', צח'): "מֵאִיבֵי תַחְכְּמֵי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי" – שְׂרָאוּי לָנוּ לְלָמוּד אֵיךְ לְעִבּוֹד אֶת הַקַּב"ה, מִהַרְשָׁעִים, שְׂמִשְׁתַּמְשִׁים בְּכָל מִינֵי תַחְבּוּלוֹת כְּדֵי לְמַלֵּא אֶת תַּאֲוַת לִבָּם. שְׁכָן, רוֹאִים אָנוּ שְׁהַרְשָׁעִים אֶפִּילוֹ שֶׁהֵם נִכְשָׁלִים מֵאֶה פְּעָמִים, הֵם אֵינָם מִתְיַאֲשִׁים, אֲלֵא מְנַסִּים שׁוֹב וְשׁוֹב, וְרוֹדְפִים אַחַר תַּאֲוָתָם, עַד שְׂמִצְלִיחִים. עַל-כֵּן, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שְׂאָנוּ חֵיבִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַתַּחְבּוּלוֹת כְּדֵי לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֵר הָרָע, וְלְעִבּוֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מִשְׁלֵי כד', ו'): "כִּי בַתְּחִבּוּלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה".

וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַפְּסוּק, "מֵאִיבֵי תַחְכְּמֵי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי". "מֵאִיבֵי", שֶׁהֵם יֵצֵר הָרָע וְחִילוֹתָיו, "תַּחְכְּמֵי מִצְוֹתֶיךָ" – אֲנִי מִתְחַכֵּם לְלָמוּד אֵיךְ לְעִבּוֹד אֶת ה' בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת עִם אוֹתָהּ הַתְּלַהּבוֹת. שְׁכָן, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַמִּצְוָה "לְעוֹלָם הִיא לִי" – עוֹמֶדֶת לִי לְעוֹלָם, וּבּוֹכוֹתָהּ אֲשָׂאֵר לְנִצָּחַ, וְהִיא תִּלְוֵנִי בְּעוֹלָם הַבָּא. וְכָל יֵתֵר הָעֲנִינִים הֵם כְּלָים וְעוֹבְרִים. (הַמְּלִבִ"ם).

מְקוֹר רְעִיּוֹן קְדוֹשׁ זֶה הוּא מְדַבְּרֵי הַבַּעַשׁ"ט, כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הַ"תְּפָאֶרֶת שְׁלֵמָה" (תּוֹלְדוֹת), "בְּשֵׁם הַבַּעַשׁ"ט, עַל הַפְּסוּק מִיְדוֹת טוֹבוֹת מְכַל אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ, מִהַתְּאֲוַת הַחִיצוֹנִיּוֹת, (וּמִה) מִיְדוֹת הַרְעוֹת אֲשֶׁר הַרְגִּיל בָּהֶם – מֵהֵם יִקַּח דְּרָךְ לְעִבּוֹדַת הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ חֶשֶׁק וּבְאוֹתָהּ הַתְּאֲוָה בִּיתֵר שְׂאֵת".

וַיֵּשׁ לְהַעִיר, שְׂאֵת רְעִיּוֹן זֶה מְצִינּוּ כְּכַר בְּ"חֻבַּת הַלְּבָבוֹת" (שַׁעַר חֲשַׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ פ"ג), שֵׁישׁ לְאָדָם לְלָמוּד זְרִיזוֹת לְדַבֵּר מִצְוָה מְזִרְזוֹתָם שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבִירָה לְמַלֵּא תַּאֲוָתָם. שְׁכָן, אִם הַרְשָׁעִים מְזַדְּרִים לְדַבֵּר עֲבִירָה, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה רַאוי לוֹ, לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל, לְהַזְדַּרֵּז לְדַבֵּר מִצְוָה.

וּמַעַתָּה זָכִינוּ לְהִבִּין אֶת פִּירוּשׁ הַמִּשְׁנָה: "וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ' – בְּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ – בַּיֵּצֵר הַטּוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע". שְׁכָן, הָאָדָם צָרִיךְ לְעִבּוֹד אֶת ה' לֹא רַק עִם הַיֵּצֵר הַטּוֹב, אֲלֵא גַם עִם הַיֵּצֵר הָרָע, שְׁעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי הַשְׁתַּדְּלוּיּוֹת לְמַלֵּא אֶת תְּפִקִּדוֹ לְהַחֲטִיא אֶת הָאָדָם, וּמִמֶּנּוּ (=מֵהַיֵּצֵר הָרָע) צָרִיכִים אָנוּ לְלָמוּד אֵיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּתַּחְבּוּלוֹת אֵלוּ, כְּדֵי לְעִבּוֹד בְּהֵן אֶת ה' יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר הָאָדָם מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַרָע עֲצָמוֹ, כְּדֵי לְעִבּוֹד בּוֹ אֶת ה', הָרִי הוּא הוֹפֵךְ אֶת הַיֵּצֵר הָרָע לְיֵצֵר טוֹב (שְׁהָרִי יוֹצֵא מִמֶּנּוּ דְבַר טוֹב). וּבְכָךְ מְקִים הוּא "וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ' – בְּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ – בַּיֵּצֵר הַטּוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע".

וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַכְּתוּב: "וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם". וְדַרְשׁוּ חו"ל: "בְּשֵׁתֵי יוֹדִי"ן? שְׁנֵי (ה) יְצָרִים (ש) בְּרָא הַקַּב"ה (לְאָדָם): אַחַד וַיֵּצֵר טוֹב וְאַחַד וַיֵּצֵר רָע". שְׁכָן, תַּכְלִית בְּרִיאַת הָאָדָם שְׂיִכְלוֹל בְּתוֹכוֹ אֶת שְׁנֵי הַיּוֹדִי"ן שֶׁל "וַיֵּצֵר" – שֶׁהֵם יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע – וַיַּעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ גַּם עִם הַיֵּצֵר הָרָע, בְּכַחֲנֵת "מֵאִיבֵי תַחְכְּמֵי מִצְוֹתֶיךָ".

כִּינּוֹן שְׂבָאוֹ לְיַדֵּי כֶּךָ, יֵאִיר לָנוּ לְהַבִּין אֶת דְּבָרֵי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" (בְּחֻקֵּי, "אִז תִּרְצֶה"), עַל הַכְּתוּב: "וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוּנֵי כָלוֹ כְּאֲדַרְתִּי שֶׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשׂוֹ, וַפִּרְשׁ רִשׁ", שֶׁהַסִּיבָה שֶׁעֵשׂוֹ נִקְרָא כֶּךָ: "לְפִי שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה וְנִגְמַר בְּשִׁעְרוֹ כֶּכֵן שָׁנִים הִרְבֵּה". וַפִּרְשׁ הַרְשָׁב"ם, שֶׁ"עֵשׂוֹ" הוּא מִלְשׁוֹן "עֵשׂוֹי", כִּי הוּא הָיָה עֵשׂוֹי, שֶׁהָיָה בְּעַל שֶׁעַר כֶּכֵן שָׁנִים הִרְבֵּה. (פִּרְשׁוֹ חו"ל, שֶׁסִּימָנֵי גְדֻלוֹת תְּלוּיִים בְּשִׁעְרוֹת שְׂבָאוֹ. וְכֹאשֶׁר נוֹלַד עֵשׂוֹ "כָּלוֹ כְּאֲדַרְתִּי שֶׁעַר", הָרִי הוּא עֵשׂוֹי וְנִגְמַר). אִם כֶּךָ, יֵשׁ לָנוּ לְשִׂאוֹל: אִם עֵשׂוֹ הִרְשָׁע נוֹלַד עֵשׂוֹי, מִדּוּעַ לֹא נִקְרָא הוּא בִשְׁם "עֵשׂוֹי"?

וְתִרְצֵן הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" וְאָמַר, שֶׁבְּתַחֲלִילָה אֲכֵן נִקְרָא עֵשׂוֹ בַתּוֹאֵר "עֵשׂוֹי". אַךְ, לְאַחַר מִכּוֹן, יַעֲקֹב לָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְצִרְפָּה לְשִׁמּוֹ, וְזֶהוּ שֶׁרָמַז לָנוּ הַכְּתוּב: "וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אֶחָזֶת בְּעַקֵּב עֵשׂוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב". דְּהִינּוּ, יָדוּ שֶׁל יַעֲקֹב אֶחָזֶת בְּעַקֵּב/בְּסוֹף שְׁמוֹ שֶׁל עֵשׂוֹי – שֶׁהָיָה הָאוֹת י' – כְּדֵי לְהוֹצִיאָהּ מִשָּׁם. וְלְאַחַר שֶׁהִצְלִיחַ יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהוֹצִיאָהּ, נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל "עֵשׂוֹי" בִּשְׁם עֵשׂוֹ. וְהִרְמַז כֵּן הוּא, שֶׁ"יְדוּ" הֵם אוֹתוֹת יו"ד. וְזֹאת, כְּדֵי לִוְמַר לָךְ, שֶׁיַּעֲקֹב הוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מֵעֵשׂוֹ, וְעַל-כֵּן "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" – הַקֵּב"ה קָרָא אֶת שְׁמוֹ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא צִירוֹף שֶׁל "עַקֵּב" עִם י' (עַל שֶׁהוֹצִיאָהּ יַעֲקֹב מֵעֵשׂוֹ). שֶׁהָרִי, שְׁמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה צְרִיף לְהִיּוֹת "עַקֵּב", עַל שֶׁאֲחַז בְּעַקֵּב עֵשׂוֹ. אֲבָל, מִכִּיּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מֵעֵשׂוֹ, נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב.

וּלְפִי מָה שֶׁהִבְאֵנוּ לְעִיל, הִבִּיאֹר הוּא, שֶׁהָיָה וְעֵשׂוֹ רוֹמַז לְיֵצֵר הָרָע, שֶׁהָרִי הַיֵּצֵר (=הַס"מ) הוּא שְׂרוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ, לְכֵן הוֹצִיא יַעֲקֹב מִשְׁמוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ אֶת הָאוֹת י', כְּדֵי לְהַחְזִירָהּ לְקְדוּשָׁהּ, וְלִקְיָם אֶת תְּכֵלֶת הַבְּרִיאָה – "וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם", בְּשְׁנֵי יוֹדִי"ן – כִּנְגֻד שְׁנֵי הַיֵּצֵרִים – יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר הָרָע. וְלְהַפְוֹךְ אֶת הַיֵּצֵר הָרָע לְטוֹב, עַל-יְדֵי שִׁילְמֵד מִמֶּנּוּ אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה' יַתְבָּרֵךְ.

עַל-פִּי הָאָמֹר, יוֹמַתֵק לָנוּ לְהַבִּין מָה שֶׁהַתְּפִלָּל יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּדַרְכּוֹ לְחַרְוֹן אֶל בֵּית לָבֵן הִרְשָׁע (בְּרִאשִׁית כח, כ'): "וַיְדַר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשִׁמְרָנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה... וְשִׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי... וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֲשֵׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ". שָׁכֵן, הָיָה וְיַעֲקֹב הָיָה בְּדַרְכּוֹ לְחַרְוֹן אֶל בֵּית לָבֵן הָאֲרָמִי, שֶׁהוּא וְכָל חֵבֵר מְרַעֲיוּ הָיוּ רִשְׁעִים גְּמוּרִים, לְכֵן הַתְּפִלָּל יַעֲקֹב לֵה', שִׁזְכָּה לְשִׁמְרָהּ שֶׁלֹּא יִפּוֹל בְּרִשְׁתָּם. וְגַם הַתְּפִלָּל, שִׁזְכָּה לְלִמּוּד מֵהֶם אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה', בְּבַחֲנֵת "מַאֲיָבִי תַחֲכַמְנִי מִצּוֹתֶיךָ". וְזֶהוּ שֶׁאָמַר יַעֲקֹב: "אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשִׁמְרָנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה" – שֶׁלֹּא אִפּוֹל, חֵס וְחִלְלִיָהּ, בְּרִשְׁתֵּי רִשְׁעוֹתֶיךָ שֶׁל לָבֵן וְחִבְרָיו. וְאִז, "וְשִׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי" – שָׁלֵם מִן הַחֶטָּא. כִּי אִז, לֹא רַק שֶׁלֹּא אִלְמַד מֵהֶם לְלַכֵּת בְּדַרְכֵם הָרָעָה, אֲלֵא גַם אֲזָכָה לְ"וְכָל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֲשֵׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ" – אִלְמַד מֵהֶם אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה' גַּם עִם הַיֵּצֵר הָרָע. וְעַל-יְדֵי כֶּךָ "עֲשֵׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ לָךְ" – שִׁיְהִיָה לִי שְׁנֵי יוֹדִי"ן ("עֲשֵׂר אֲעֲשֶׂרְנוּ", שֶׁהֵם בְּבַחֲנֵת פְּעֻמִּים עֲשֵׂר) – כְּדֵי שְׁאוּכַל לְעַבֹּד בָּהֶם אֶת ה' בַּיֵּצֵר הַטוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע, שְׁזוּהִי תְּכֵלֶת הַבְּרִיאָה. וְזֹאת, כְּפִי שְׁאוּמַרְתִּי הַמְשֻׁנָּה: "וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם". וְדַרְשׁוּ חו"ל: "בְּשִׁתֵּי יוֹדִי"ן, שְׁנֵי (ה) יֵצֵרִים (ש) בְּרָא הַקֵּב"ה (לְאָדָם): יֵצֵר טוֹב, וְאֶחָד יֵצֵר רָע".

וְזֶהוּ גַם רִמַּז הַכְּתוּב (דְּבָרִים יד, כב'): "עֲשֵׂר תַעֲשֵׂר אֶת כָּל תְּבוּאוֹת זֶרְעֶךָ". דְּהִינּוּ, שִׁיעֲבֹד הָאָדָם אֶת ה' יַתְבָּרֵךְ בְּשְׁנֵי הַיֵּצֵרִים ("עֲשֵׂר תַעֲשֵׂר") – בַּיֵּצֵר הַטוֹב וּבַיֵּצֵר הָרָע – עַל-יְדֵי שִׁילְמֵד מֵהַיֵּצֵר הָרָע, אֵיךְ לְעַבֹּד אֶת ה' בְּכָל מִינֵי תַחֲבִילוֹת. (י' גְּמַטְרִיָה עֲשֵׂר) (עַל פִּי "אוֹרֶה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמּוֹר אֶת כָּל מִצְוֹתָיו... לְעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ"

הַצַּדִּיק רַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי זצ"ל מְסַפֵּר, שֶׁבְּהִיוֹתוֹ בֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים, הוּא הָיָה הַתְּלִמִּיד הַמְּצַטִּין בְּיוֹתֵר בַּתְּלִמּוֹד תוֹרָה שְׂבַבְגָּד.

פְּעַם, כְּאֲשֶׁר עָמְדוּ לְהַגִּיעַ אוֹרְחִים מִחוּץ לְאֶרֶץ, בְּלִיוֵי רֵאשֵׁי הַקְּהִילָה וְהָרַב הָרִאשִׁי שֶׁל בְּגָדָד, הִחְלִיט מְנַהֵל הַיְשִׁיבָה שְׂרָבִי סַלְמָן מוֹצְפִי יִתְצַב בְּפִנְיֵהֶם לְמַבְחָן, כְּדֵי לְהַרְשִׁימָם בְּהִיקָף יְדִיעוֹתָיו, לְמַרוֹת גִּילוֹ הַצָּעִיר מְאֹד. מְסַפֵּר רַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי: "מִיָּד הִתְיַצְבְּתִי לְפָנֵי הַמְּנַהֵל, וְהוֹדַעְתִּי לוֹ נַחְרָצוֹת, שֶׁלֹּא אֵיצֵג אֶת הַתְּלִמּוֹד תוֹרָה. שָׁכֵן, יֵשׁ בְּכַךְ מִשׁוֹם הַתְּרַבְּרוּת עַל חֵבְרִי, שֶׁלֹּא זָכוּ לְכַךְ". הַמְּנַהֵל בְּטַל אֶת דְּבָרָיו, וְאָמַר לוֹ כִּי עָלְיוֹ לְצִיַּת לְהַחֲלִטָה. וְאוּלָּם רַבִּי סַלְמָן הוֹדִיעַ לְמְנַהֵל, שֶׁבְּבוֹא הָאוֹרְחִים הוּא יַעֲזוֹב אֶת הַיְשִׁיבָה.

בְּבוֹא אוֹתוֹ הַיּוֹם, נָתַן הַמְּנַהֵל הוֹרָאָה לְהַצִּיב שׁוֹמֵר בְּכַנְיָהּ, כְּדֵי לְמַנוּעַ מִרַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי לְצִאֵת מֵהַיְשִׁיבָה. "אֲבָל אֲנִי לֹא נִכְנַעְתִּי" – אָמַר רַבִּי סַלְמָן מוֹצְפִי – "יְדַעְתִּי, שֶׁהַמְּתַכַּבֵּד בְּקִלוֹן חֵבְרָיו, אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שֶׁהָרִי, כְּאֲשֶׁר מְצִיגִים אוֹתִי כְּמְצַטִּין, מְצַטִּירִים כָּל הַשָּׂאֵר כְּחֻלְשִׁים יוֹתֵר. מָה עֲשִׂיתִי? נִכְנַסְתִּי לְחֹדֶר הַשִּׁירוֹתִים, וְשָׁם הִסְתַּתְּרָתִי. שְׁעָתִים שְׁלֹמוֹת סְבֻלָּתִי יִיסוּרֵי נֶפֶשׁ וְגוֹף, וּבְלִבְדִּי שֶׁלֹּא אֶתְגָּאָה עַל חֵבְרִי...".

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פרשת השבוע: ראה והסיר ה' ממך כל חליי" (עקב ו' טו) **כניסת השבת: 18:47**

ערש"ק כו' מנחם אב תשע"ד (22.8.14) **ציאת השבת: 19:55** ר"ת 20:34

הפטרות: "עניה סערה" "אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"פתח תפתח את ידך לו"

על הכתוב בפרשה במצות הצדקה, "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך... פתח תפתח את ידך לו... נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך", שנינו בגמרא (תענית ח): "בימי רבי שמואל בר נחמני הוה פפנא ומותנא. אמרי, היכי נעביד? נבעי רחמי אתרתי, לא אפשר. אלא לבעי רחמי אמותנא וכפנא נסבל. אמר להו רבי שמואל בר נחמני: נבעי רחמי אפפנא, דכי יהיב רחמנא שובעא – לחיי הוא דיהיב, דכתוב (תהילים קמה): 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון'."

(=בימיו של רבי שמואל בר נחמני היה רעב ומיתה. אמרו חכמים, מה נעשה? הרי אי-אפשר לבקש רחמים על שני דברים. אלא, אמרו החכמים: נבקש רחמים על המות, ואת הרעב נסבול. אמר להם רבי שמואל בר נחמני: עדיף שנבקש רחמים על הרעב. שכן, כאשר הקב"ה נותן שובע – לאנשים חיים הוא נותן את השובע, כמו שכתוב: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". (דוקא "משביע לכל חי"), ועל-ידי כך ננצל מן הרעב ומן המיתה גם יחד).

ונראה לבאר את עמק עצתו של רבי שמואל בר נחמני על-פי המבואר ב"שער הפונות" לרבנו האריז"ל (תפילת השחר דרוש א'), האומר, שכאשר אנו אומרים (תהילים קמה, טו): "פותח את ידך" – צריך לכוון בשם "חתך", שהוא שם המסוגל לפרנסה, ומקורו של השם הוא מסופי התיבות של הפסוק "פותח את ידך". וכפי דבריו הקדושים של האריז"ל: "והוא (=חתך) שם קדוש, המכונה בספרי המקובלים 'שם הפרנסה'."

והנה, על הכתוב בפיוט שאנו אומרים ימים נוראים: "וכל מאמינים שהוא זוכר הברית החותך חיים לכל חי", מבאר האריז"ל (בשער הפונות, תחילת דרושי יום הכיפורים), שצריך להגיד "החתך חיים לכל חי" (חתך חסר ו'). שכן, שם זה שהוא כאמור שם הפרנסה, החותך חיים לכל חי.

וצריך להבין ענין זה. הרי שם "חתך" הוא שם המסוגל לפרנסה, ולא שם המסוגל לתת חיים?

אלא, לפי דברי שמואל בר נחמני הדבר מובן, שכן, מאחר שהקב"ה משפיע מזון רק לחיים, נמצא ששם "חתך" הוא גם שם החיים, שהרי כאמור רק לחיים אפשר להשפיע מזון.

ומעתה יאירו עינינו להבין את עצתו הנפלאה של רבי שמואל בר נחמני, איך להינצל משתי גזרות גם רעב וגם מיתה, אף שאין מתפללים אלא רק על-רק ביטול גזרה אחת. שכן, כאשר מתפללים על הפרנסה, ומכוונים בפסוק "פותח את ידך", סופי תיבות "חתך" שהוא שם הפרנסה, הנה, ממילא נושעים גם מגזרת המיתה, שהרי שם זה הוא כאמור משפיע גם חיים, בבחינת "החתך חיים לכל חי".

והנה, דוד המלך הביא לנו ראייה על-כך בכתוב: "פותח את ידך" סופי תיבות חתך, שהוא כאמור שם הפרנסה/המזון. ולמי ממשך הקב"ה שם זה? הנה, אומר המשך הפסוק "ומשביע לכל חי רצון" – ללמדנו שהקב"ה משפיע מזון רק לכל חי ולא למתים, ומזה מוכח כי שם "חתך" הוא גם שם החיים.

והנה, כלל גדול הוא בידינו (זהר לך לך), שב"אתערוותא דלתתא" יש "אתערוותא דלעילא" (=רק לאחר התעוררות מלמטה יש התעוררות מלמעלה). על-כן, אם רוצים אנו לעורר, שהקב"ה יפתח לנו מלמעלה את ידו הברוכה, בבחינת "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", חייבים אנו להקדים "אתערוותא דלתתא" (=התעוררות מלמטה).

ויש לומר, שענין זה נעשה על-ידי מצות הצדקה, שהיא בבחינת "פתח תפתח את ידך לו". ועל-ידי כך שנפתח את ידינו למטה, הוא יתברך יפתח את ידו למעלה. וכפי שמביא הרמב"ן (שמות ג, יג): "הקב"ה אומר)... אם (ישראל) פותחין את ידיהם, ועושין צדקה, אף אני אפתח את ידי".

ועתה, בא וראה רמז נכבד לכך שעל-ידי פתיחת ידינו אנו מעוררים את פתיחת ידו יתברך. שכן, בפרשתנו,

במצות הצדקה אומר הכתוב: "פתח תפתח את ידך לו", הנה "תפתח את ידך" סופי תיבות **חתך**, הוא שם הפרנסה, לומר לה, שעל-ידי שאנו פותחים את היד לתת צדקה אנו מעוררים פתיחת היד למעלה, שהוא שם "חתך". (וזהו שכתוב: "פתח תפתח" שתי פתיחות, שעל ידי מתן הצדקה=פתיחת היד למטה), אנו מעוררים שתי פתיחות למעלה, פתיחת היד של הקב"ה להשפיע פרנסה, ופתיחת ידו יתברך להשפיע חיים).

נפלא מה שכתב המקובל האלקי רבי יעקב צמח זצ"ל, בהגהותיו על שלחן ערוך של האריז"ל (הלכות צדקה, סעיף ג'), שבפסוק (משלי י, ב') "וצדקה תציל ממות", רמוזה פעמים תיבת "מות" – אחת בתוך הפסוק, והשניה רמוזה בראשי התיבות "וצדקה תציל ממות" – אותיות **מות**. והרמז כאן כי הצדקה מסוגלת להציל משתי מיתות: ממיתה רגילה ומעניות, שהרי אמרו חז"ל (זוהר ב' קיט'): "העני חשוב כמת".

ולפי דברינו יש קשר בין שני הדברים. שכן, מאחר ועל-ידי פתיחת היד לצדקה אנו מעוררים כאמור את פתיחת היד שלמעלה, שהוא שם "חתך", המסוגל להמשכת פרנסה וגם חיים, הנה על-ידי מצות הצדקה מבטלים גם גזרת **מות** של הגוף, וגם של העניות, כפי שכתוב (משלי יא' כד'): "יש מפזר (כספו לצדקה) ונוסף עוד...".

"עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה"

על הכתוב, "עשר תעשר", דורשים חז"ל (שבת קיט'): "עשר בשביל שתתעשר". ועל-כך אמר הרה"ק רבי ברוך ממו"ב זיע"א, שכאן יש רמז על הכתוב בתורה (במדבר ז', יד'): "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת". הנה, "כף אחת עשרה" כף יד שנוטלת אחת מעשרה, שזה מעשר, אותה היד "זהב מלאה" – תתמלא זהב ותעשיר. (ראוי לצין שהתיבה "קטרת"=709) היא בגמטריה "ברכה בכל מעשך")

"כי יהיה בך אביון... פתח תפתח את ידך לו..."

במסכת בבא בתרא (י', עא') מובא המעשה על רב פפא (מגדולי האמוראים בבבל), שהיה עולה במדרגות, ולפתע נשמטו המדרגות מתחת רגליו, ורב פפא היה נתון בסכנה. אמר לו חז"ל ברב: "שמא עני בא לידך ולא פרנסתו?"

שואלים על-כך חכמי ישראל: על יסוד מה הסיק חז"ל ברב, שהתקלה שארעה לרב פפא באה כעונש מן השמים על זלזול בקיום מצות צדקה? הסביר זאת הגאון רבי אליהו מוילנא, בדרך הבאה: טעמי המקרא למלים "פתח תפתח את ידך לו..." "שכמצות הצדקה, הם "דרגא תביר", שתרגומם העברי הוא: המדרגה שבורה. בטעם זה מצוי אפוא רמז, שהמדרגה נשברת, חלילה, מתחת רגלי האדם, שאינו מקים פראוי את המצוה של "פתח תפתח את ידך לו..." "ולכן שאל חז"ל ברב את רב פפא "שמא עני בא לידך ולא פרנסתו?"

"נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו"

על הגה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א מסופר, שפעם אחת, בעת אחת מנסיעותיו לארה"ב, כדי לאסוף כספים לשיבתו המפורסמת, הגיע לביתו של עשיר קמץן ידוע. הרב נכנס עמו בדברים, והסביר את מטרת בואו, וכמוכן העשיר מסרב ולא רוצה לתת מאומה. ראה רבה של לובלין עם מי יש לו עסק, מיד אמר לו: "אשריך! שאתה מזומן לחיי העולם הבא! תמה העשיר ואמר לרב: "וכי בשביל שאני מסרב ליתן לצדקה אני מזומן לחיי עולם הבא? אמר לו רבה של לובלין: בא ואספר לך מעשה שהיה: לפני שנים רבות מת קמץן אחד שמעולם לא נתן פרוטה לצדקה. אולם, קודם מותו, צוה שיקברו את כל ממונו עמו. והנה, כשבא לפני בית דין של מעלה, בדקו ומצאו שהוא לא קים מצות צדקה מימיו. התחיל הקמץן מלמד סגוריה על עצמו, ואמר שם: כל ימי הייתי חושש שמא אכשל בבני אדם שאינם מהוגנים, שהרי ישנם רמאים שיש להם כסף באמתחתם, והם פושטים יד לקבל צדקה. לפיכך הבאתי את כל ממוני לכאן, לעולם האמת, שאין בו רמאים ורמאות, וכאן מוכן אני לקיים מצות צדקה כהלכתה. עין בית דין של מעלה בדינו, ופסק, שאם ימצאו עוד שנים שעשו כמותו – הדין עמו, ויש לו חלק לעולם הבא. בדקו ולא מצאו אלא אחד, את קרתי, שגם הוא נקבר עם ממונו. והיה הדבר תלוי ועומד עד היום – המשיך רבה של לובלין, ואמר: מעכשיו אתה עתיד להיות השלישי בתבורה, ובמותך תהיה עמהם "מזומן" (=עם המזומנים שלך) לחיי העולם..."

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פרשת השבוע: ראה והסיר ה' ממך כל חליי" (עקב ו' טו) **כניסת השבת: 18:47**

ערש"ק כו' מנחם אב תשע"ד (22.8.14) **ציאת השבת: 19:55** ר"ת 20:34

הפטרָה: "עֲנֵה סַעְרָה" "אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישׂראל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלך ידך" (טו, י')

מצינו בדברי חז"ל, שהצדקה שקולה כנגד כל המצות, כפי שכתוב בגמרא (בבא בתרא ט'): "שקולה צדקה כנגד כל המצות". ועוד אמרו חז"ל (סוכה מט'): "גדול העושה צדקה, יותר מכל הקורבנות". וכן (שבת קלט'): "אמר עולא: אין ירושלים נפדיה, אלא בצדקה, שנאמר: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". ולכן אומרים חז"ל (בבא בתרא י'): "גדולה צדקה, (מכיון) שמקרבת את הגאולה".

עוד מצינו במעלת הצדקה, שיש בכוחה להפוך את מידת הדין למידת הרחמים, כמו שפרש רש"י, על-פי הפתוח (בראשית יח, טז): "ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם". ופרש שם רש"י: "כל השקפה שבמקרא (היא) לרעה, חוץ מ'השקיפה ממעון קדשך' (דברים כו, טו), שגדול כח מתנות עניים, שהופך מידת הרוגז לרחמים". אולם, כמו שמצינו מעלות רבות על המקיים מצות צדקה, כך מצינו דברים חריפים מאד בדברי חז"ל, על מי שנמנע מלקיים את מצות הצדקה, כמבואר בגמרא (בבא בתרא י'): "כל המעלים עיניו מן הצדקה, כאילו עובד עבודת כוכבים (=עבודה זרה)".

ומה נוראים הם הדברים שמצינו בתקוני הזהר (הקדמה ב') בגנות הקמצן, שאינו נותן צדקה (מתורגם): "באותה שעה השכינה רוגזת, וזהו שכתוב (משלי ל' כב) 'תחת עבד פי ימלוך ונבל כי ישבע לחם... ואף כך היא (=השכינה) רוגזת יותר על נבל כי ישבע לחם... שהוא קמצן נבל בממונו, נבל שמו, שאין הוא נדיב, ואין הוא מזרע האבות, שנאמר עליהם: 'נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם'".

וצריכים אנו להבין מהי החשיבות הגדולה של מצות הצדקה, אשר מצד אחד היא שקולה כנגד כל המצות, ובכוחה לקרב את הגאולה, ומצד שני, כל הנמנע מלקיימה – הרי הוא נבל, וכאילו עובד עבודה זרה. כדי להבין כל זאת צריך לדעת ששרש המלה "צדקה" הוא "צ.ד.ק". ומדברי הזהר הקדוש (פרשת "האזינו" רצא), אנו למדים שהמלה "צדק" היא מצד הדין, כמו שכתוב בתהילים (צו, ב'): "צדק ומשפט מוכן כסאו". שהרי, משפט של אמת, הוא על-פי הצדק, ללא שום הקלה לאדם בדין, כפי שמביא רבנו בחיי (דברים טו, יח): "כי צדק הוא מידת דינו של עולם, דכתיב (תהילים ט' ט'): 'והוא ישפט תבל בצדק'... וזהו שכתוב (שם נח): 'אך יש אלהים שפטים בארץ'... שופטים כנגד אלהים, שהוא מידת הדין של מעלה".

אולם, כאשר האדם מתנהג במידת החסד, לתת צדקה לעני, שזה היפך הדין, (שהרי לפי הדין לא מגיע הפסך לעני, שכן אין הוא טורח עליו), הנה על-ידי זה מתמתק הדין, וה"צדק", שהוא מידת הדין, הופך ל"צדקה", שזה מידת החסד.

וכפי דברי הזהר שם (רצב, מתורגם): "בא וראה, כאשר מתמתק ה"צדק" הוא נקרא "צדקה", וכל העולם מתמלא בחסד, כמו שכתוב (תהילים לג, ה): 'אהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ'".

ובפשטות, הביאור הוא, שכאשר האדם מתנהג עם חברו במידת החסד, הנה במידה שאדם מודד מודדן לו, ועל-ידי זה נמתק הצדק/הדין ונעשה מזה "צדקה"/חסד, והוא יתברך מתנהג לפני משורת הדין, ועושה עם אותו אדם צדקה וחסד, להמתיק לו את הדינים מעליו. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

חדש אלול בפתח

הנה הוא מגיע, חדש אלול, חדש הרחמים והסליחות. הנה שוב מתדפק בדתותינו קולו של הקב"ה, המהדהד בקלל העולם, ואומר (שיר השירים ה, ב): "פתחי לי... רעיתי יונתי תמתי": "...בני (אומר הקב"ה לישראל), פתחי לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח לכם פתחים, שיהיו עגלות וקרוניות נכנסות בו... ר' לוי אמר: אילו היו ישראל עושין תשובה, אפילו יום אחד, מיד הם נגאלין, ומיד בן דוד בא" (במדרש רבה שם).

והנה, עצם השם "אלול" מביא לנו עמו זכרונות של ימים נוראים, סליחות ותפילות היוצאות מן הלב, תחינות ובקשות של בן המתחנן לפני אביו שבשמים, לבקש סליחה, מחילה וכפרה. על-כן, בימים אלו מזדככים כל הלבבות, כדי שכל אחד יוכל לשמוע את בת הקול היוצאת מהר חורב, ומבקשת-מתחננת: "שובו (אלי) בנים שובבים".

אלא, שפה ושם מתחילה להתגב מחשבת יאוש לתוך מוחנו: הרי כבר עברנו כמה וכמה פעמים את הימים הקדושים הללו: אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, הושענא רבה. ובאמת עשינו תשובה והתחרטנו על העבר, ובקשנו סליחה מבורא עולם על שפגמנו בכבודו, וקבלנו עלינו לקיים את התורה ומצותיה פראוי, ולברך את ברכות הנהנין בכונה, ועוד קבלות כהנה וכהנה, כל אחד לפי מהותו ובחינתו.

ואולם, למרות כל הקבלות וההבטחות שקבלנו על עצמנו, הנה, לצערנו, במשך השנה שכחנו אותן, וחסאנו ועינו ופשענו, ופודאי הוספנו עוד עונות חדשים על הישנים רחמנן לצלן, וכיצד נעזי פנינו לבוא שוב לפני הקב"ה, כדי שיכפר לנו עוד פעם על כל מעשינו הרעים והמקולקלים? וכי יתכן שאחרי כל-כך הרבה פעמים שלא עמדנו בהבטחותנו, יקבלנו הקב"ה שוב בתשובה, ויסלח באמת לכל חטאתינו ועונותינו? האם אין זו חוצפה גדולה מדי מצידנו, לבוא עוד פעם ועוד פעם ולהתחנן לפני בורא עולם?

כדי לענות על כל אלו, נקדים להביא את לשונו הקדושה של רבנו יונה, בספרו "שערי תשובה", הפותב (שער ראשון אות א): "מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם בראיו, כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם... ולהשיב מעליהם אפו, ולמדם והזהירם לשוב אליו (גם) כי יחטאו לו לרב... ואם הרבו לפשוע ולמרוד, ובגד בוגדים בגדו, לא סגר בעדם דלתי תשובה, שנאמר... (ירמיה ג, כב): 'שובו בנים שובבים ארפה משובתיכם'".

הנה, לומדים אנו כבר מתחילת דבריו הקדושים של רבנו יונה, שמדגיש ענין זה של "כי יחטאו לו לרב" – דהינו שלמרות שישראל שבים חלילה למרים, ושוב חוטאים מדי שנה בשנה – הנה, למרות זאת גם: "...אם הרבו לפשוע ולמרוד ובגד בוגדים בגדו, לא סגר בעדם דלתי תשובה".

וכן כתב עוד רבנו יונה דברים יותר חריפים, בספרו "יסוד התשובה": "... (כל אחד) (ש) לא יבהילוהו רעיוניו, ולא יניחוהו לשוב כי יבוש מחטאיו, כי יחשוב: איך אוכל להעזי פני ולשוב ואני חטאתי, עויתי פשעתי כזאת וכזאת, עשיתי עברתי ושנתיי ושלשתי עד אין ספורות. ואיך אבוא עוד לפניו (יתברך), כבושת גנב כי ימצא? כי בושתי לעמוד לפניו, ואף איך ארמוס חצריו ואיך אשמור חוקיו? אל יחשוב (האדם) פן. כי (היצר) המסית יושב כזוב במפתחי הלב, מתחדש עליו בכל יום, צופה ומביט להכשילו... לעצה הרעה הזאת (=שכביכול כל מי שהרבה לפשוע, אין מחילה וכפרה, חלילה), רק יחשוב כי כן מידת הבורא יתברך, ידו פשוטה לקבל שבים, לכן, טוב לו להשליך פשעיו ולעשות לו לב חדש".

על-פי האמור נוכל להבין כי לא בחינם, תקנו אנשי כנסת הגדולה בתפילת שמונה עשרה לברך (בסיום ברכת "סלה לנו"): "ברוך אתה ה' חנון המרבה לסלוח". וזאת, כדי שהיצר הרע לא יוכל להפילנו ברשת היאוש, בטענה שכביכול לחוטא, שהרבה לפשוע, אין מחילה וכפרה, חלילה. לכן מדגישים אנו בברכה זו, שהקב"ה הוא "חנון המרבה לסלוח". דהינו, סליחתו היא בלי גבול וסוף. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פיינחס פרידמן)

אלול בפתח ("פנינים")

פעם התקבל בפולין חק, לפיו כל בעל דירה תיב לנקות ולטאטא את חלקת המדרכה והרחוב שלפני פתח ביתו. רבים השתמשו מחובה זו, ואז החליטה הממשלה לעשות פיקוח נמרץ על מילוי צו השלטון, ולהציב ביקורת עירונית, על-ידי פקחים ושוטרים, שסבבו ברחובות, ובדקו האם התושבים ממלאים את חובתם. באותם ימים נראה ברחובות ערי פולין מתזה קבוע: כל עוד נראה השוטר מסיר בפנינת הרחוב, היו ממחרים בעלי הדירות לחטוף מטאטא, ולנקות במרץ את המדרכה והרחוב שמולם.

באותה תקופה היה הגה"ק רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א משגיח בישיבה בקלוצק. כשהגיע חדש אלול, זעק בהיכל הישיבה, ואמר לתלמידיו: הנה, נגמר "בין הזמנים", חדש אלול בפתח, וכבר הגיע זמן פרשת "שופטים" ושוטרים...". הבה נתפוס מהר את "המטאטא", ונתחיל לפשפש בחורים ובסדקים (שכנו), ולנקות היטב...!

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פרשת השבוע: ראה והסיר ה' ממך כל חליי" (עקב ו' טו) כניסת השבת: 18:47

ערש"ק כו' מנחם אב תשע"ד (22.8.14) יציאת השבת: 19:55 ר"ת 20:34

הפטרָה: "עֲנִיָּה סַעֲרָה" "אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישֶׁרָאֵל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"עֵשׂוֹר תַּעֲשׂוּר... - עֵשׂוֹר בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְעֲשׂוּר" (תענית ט')

כתוב בסידורים בשם האריז"ל, כי כשאומרים אנו בתפילה "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ", צריך לכוון ולהתפלל על הפרנסה, וכפי שמביא השל"ה הקדוש: "צריך לכוון פּוֹתַח אֶת יָדְךָ - ראשי תיבות "פּאִי", כמנין (=גמטריה) של שני השמות "י-ה-ו-ה" ו-"א-ד-ג-י". ולפי דברי הוזהר (תיקונים ז'): "צריך לכוון (כשאומרים 'פּוֹתַח אֶת יָדְךָ'), אל תקרא 'יָדְךָ', אלא 'יְיָדְךָ' - (כלומר), שתי ידייך שהקב"ה פּוֹתַח: יוֹד של "י-ה-ו-ה", ומשפיע ל-"יוד" של "א-ד-ג-י", ומשם יושפע לכל העולמות - עליונים ותחתונים".

מבואר מכאן, כי הפרנסה נמשכת משני שמות - "י-ה-ו-ה" ו-"א-ד-ג-י" - שמספרם בגמטריה עולה 91, כמנין "פּאִי". ועיקר השפע נמשך משתי היודיין (=אותיות ה-י) של שני שמות אלו. ועל-כך נאמר: "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ", אל תקרא 'יָדְךָ', אלא 'יְיָדְךָ' - מכיון שהקב"ה פּוֹתַח אֶת שְׁתֵּי הַיּוֹדִיִּין הָאֵלֶּה (י' של "י-ה-ו-ה" ו' י' של "א-ד-ג-י"), כדי להשפיע לנו שפע רב טוב.

וזהו שאמרו חז"ל במתק לשונם: "עֵשׂוֹר תַּעֲשׂוּר" - עֵשׂוֹר בְּשִׁבִיל שְׁתַּתְעֲשׂוּר. דהינו, על-ידי פעמים עֵשׂוֹר (המרומים ב' עֵשׂוֹר תַּעֲשׂוּר), שהם שתי היודיין - תוכל להעשור. שכן, שתי ה"יודיין" של שמות הקב"ה ("י-ה-ו-ה" ו-"א-ד-ג-י") הן צינורות השפע, שדרךן יורד שפע של פרנסה לעולם. ולכן צריך לכוון "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ", ראשי תיבות "פּאִי", ולכוון גם במקום "יָדְךָ" "יְיָדְךָ" (=שתי היודיין), מכיון שמשם משפיע הקב"ה שפע לעולם הזה.

בענין זה של הפרנסה כתוב בגמרא (ב"מ נט'): "אמר רבי חלבו: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו. שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם, אלא בשביל אשתו, שנאמר (בראשית יב'): 'ולאברם היטיב (הקב"ה) בעבורה' (=בזכות שרה). והינו דאמר להו רבא לבני מחוזא (=וזהו שאמר רבא לבני מחוזא): אוקירו לנשיכו כי היכי דתתערתו... (=כפדו את נשותיכם כדי שתתעשרו).

הנה, מבואר מכאן, כי עיקר הברכה בביתו של האדם היא בזכות אשתו. וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע עיקר הברכה בביתו של האדם היא בזכות אשתו, ובזכותה הוא זוכה לעשירות?

נקדים תחילה להביא מה שכתוב בספר הקדוש "אור לשמים" (תולדות), על הפסוק "ויעש להם משתה ויאכלו וישתו": "דהנה, שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעזבוש (ה"אזהב ישראל"), שכאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו, (הנה) משם באה לו פרנסה. ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק (בראשית כו, ל'): 'ויעש להם משתה ויאכלו וישתו'. ויעש להם משתה' - דהינו, (מי) שעושה חתונה לבניו, (הנה אז) 'ויאכלו וישתו' - באה לו (=לאדם) פרנסה וכל טוב".

הנה, מבואר מכאן, שכאשר עושה האדם נישואין לבניו, זוכה ובאה לו הפרנסה. וצריכים אנו להבין ענין זה. שכן, איך על-ידי נישואין בין איש ואשה באה הפרנסה?

נראה לבאר את דבריו הקדושים של ה"אזהב ישראל", על-פי מה שהבאנו לעיל, כי שם הפרנסה "פּאִי", היוצא מראשי התיבות של הפסוק "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ", הוא בגמטריה 91, כמנין (הגמטריה) של שני השמות - "י-ה-ו-ה" ו-"א-ד-ג-י" - שממם, כאמור, נמשכים כל ההשפעות שיש בעולם.

והנה, ידוע, שעל-ידי נישואי איש ואשה למטה בעולם הזה, הם גורמים כפיכול לייחוד קוב"ה ושכינתיה למעלה בשמים, שהם בעצם השמות "י-ה-ו-ה" ו-"א-ד-ג-י". וכפי שכתב ה"מגן אברהם" למגיד הקדוש מטריסק זיע"א (וישלח): "...אמר לי אאמו"ר וצוקללה"ה (המגיד הקדוש ר' מרדכי מצ'רנוביל זיע"א), שהייחוד התחתון בין איש לאשתו הוא דוגמת הייחוד העליון שבין זעיר אנפין (=הקב"ה) לנוקבא (=לשכינה)".

ולכן אמרו חז"ל: "כל שאין לו אשה, שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה". וזאת, מכיון שהוא עוצר

ומצמצם את השפע שיורד לישראל על-ידי היחוד העליון של "קוב"ה ושכינתיה", וממילא אין השפע מגיע גם אליו.

לפי זה מבוארים היטב דברי הרה"ק מאפטא זיע"א, שכאשר אדם עושה נישואין לבניו, משם באה לו הפרנסה. שהרי על-ידי נישואי איש ואשה, גורמים הם, כאמור, ליחוד/חיבור בין קוב"ה ושכינתיה, שהם שני השמות "יהוה" ו-"אדני", בגמטריה "פאי", שהוא שם הפרנסה.

וזהו מה שאמרו חז"ל: "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו. שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם, אלא בשביל אשתו, שנאמר (פראשית יב): 'ולאברם היטיב (הקב"ה) בעבורה' (=בזכות שרה). והינו דאמר להו רבא לבני מחווא (=וזהו שאמר רבא לבני מחווא): אוקירו לנשיכו כי היכי דתתערתו... (=כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו). שכן, על-ידי נישואין יש יחוד בין השמות "יהוה" ו-"אדני", בגמטריה "פאי", שם הפרנסה, ועל-ידי כך הברכה מצויה בבית, ונמשך לו (=לאדם) עשירות.

ויש להוסיף מה שכתב ה"בני יששכר" (שבת, מאמר ב'), שזה לעומת זה עשה האלקים. דהינו, כמו שיש יחוד זכר ונקבה מצד הקדושה (קוב"ה ושכינתיה, שהם הקב"ה והשכינה הקדושה), כך יש יחוד מצד הקליפה/הטומאה של זכר ונקבה, שהם סמא"ל ובת זוגו לילי"ת. וצריך לדעת, שכאשר זה קם – זה נופל. דהינו, אם יש יחוד עליון בין קוב"ה ושכינתיה, אזי אין יחוד בין סמא"ל ו-"לילי"ת. ולהיפך, חלילה, שאם אין יחוד בקדושה, יש יחוד בטומאה בין סמא"ל לבין בת זוגו.

ואולם לצערנו הרב, בעונותינו הרבים אנו גורמים ליחוד בקליפה, בין סמא"ל ו-"לילי"ת. ועל-ידי כך הם גוזלים את השפע של הקדושה, שבא מיחוד שני השמות "יהוה" ו-"אדני", בגמטריה "פאי". ולכן, העצה היעוצה כדי לבטל את יחוד הטומאה (בין סמא"ל לבין לילי"ת) היא, על-ידי עסק התורה.

ופפי דבריו הקדושים של ה"בני יששכר": "ידוע (פי), המרכבה (ה)טמאה הם דכר (=זכר) ונוקבא (=נקבה) שבקליפה (=סמא"ל ו-"לילי"ת). (ו)ידוע (ש)מספרן תרי"א (=611).

והנה, "תורה" בגמטריה תרי"א (=611) – בקדושה מבטלת אותם. ושמעתי מאת פה קדוש מהרב מהר"מ סופר (מפשעווארסק) וצוק"ל רמז לכה, מהמשנה (שבת קכח): 'כופין (=מכופפים) את הסל לפני האפרוחים'. 'סל' ראשי תיבות (סמא"ל לילי"ת, שהם) דכר (=זכר) ונוקבא שבקליפה. (כלומר), כופין אותן לפני האפרוחים – הינו (אלה) העוסקין בתורה, (הנקראים "אפרוחים"), כמו שכתוב בתיקוני הזוהר (הקדמה א').

הנה, מבואר מכאן, שעל-ידי עסק התורה מבטלין את סמא"ל ואת לילי"ת, שהם בגמטריה תורה (=611). וזאת, כמו שאמר ה"בני יששכר": 'כופין (=מכופפים) את הסל (ראשי תיבות סמא"ל לילי"ת) לפני האפרוחים' – שהם לומדי התורה.

מכל זה למדים אנו, שכדי לזכות בפרנסה צריך האדם לשאת אשה. שהרי, אמרו חז"ל בגמרא (יבמות סב): 'כל אדם שאין לו אשה... (שרוי) בלא תורה'. נמצא, לפי האמור, שכדי לבטל את הזכר והנקבה של הטומאה, חייב האדם לשאת אשה. שהרי, רק כאשר הוא נושא אשה זוכה הוא לתורה. ותורה – כפי שאמרנו לעיל – מבטלת במספר שוה את סמא"ל לילי"ת, ועל-ידי כך נמשך שפע רב טוב מיחוד קוב"ה ושכינתיה, הם "יהוה" ו-"אדני" – בגמטריה "פאי", שם הפרנסה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה"

רבי יוסף זכריה וצוק"ל זיע"א היה מגדולי הדור הקודם, ושמש ברבנות שבליטא. יום אחד בא אליו אחד משכניו בריצה, ואמר בבחילה: "רבי! אשתי חולה במחלה אנושה, והרופאים אומרים שקצה קרוב!" נענה הרבי ואמר: "מה? מתי נהיו הרופאים 'בעלי בית' על החיים? אני מבטיח לך שהיא לא רק תחלים, אלא היא תחיה עוד חמשים שנה!". ואכן כך היה, כפי שספר הרב מרדכי גימפל וולק וצוק"ל, שפעם פגש באדם שנוולד בליטא, שאמר לו שאשה זו היא אמו. ועוד ספר לו, שפעבור שנתים לערך, שוב הייתה אמו חולה מאד. אולם, היא סרבה לראות רופאים, כיון שהאמינה שנותר לה עוד זמן רב לחיות, לפי דברי הרב יוסף זכריה וצוק"ל, ובאמת האריכה ימים. אולם, כשהייתה היא זקנה מאד, אספה היא את כל משפחתה, ואמרה להם, שהיום מלאו חמשים שנים מהיום שהרבי הבטיח לה שתחיה עוד חמשים שנה, וצותה את צואתה, ברכה את כלם, נכנסה למיטה, קראה "קריאת שמע", ומיד השיבה את נשמתה ליוצרה!

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פרשת השבוע: ראה והסיר ה' ממך כל חליי" (עקב ו' טו) **כניסת השבת: 18:47**

ערש"ק כו' מנחם אב תשע"ד (22.8.14) **ציאת השבת: 19:55** ר"ת 20:34

הפטרות: "עניה סערה" "אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישאל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך" (טו, י')

בפרשתנו, פרשת "ראה", אנו למדים על גדל מצות הצדקה, כפי שכתוב: "נתון תתן לו (=לעני), ולא ירע לבבך בתתך לו...". ובשכר מצוה זו אומרת התורה הקדושה: "ברכה ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך".

ובענין הצדקה, מגלה לנו רבנו האריז"ל ב"לקוטי תורה" (שעיה לב, יז), כי בעת נתינת הצדקה לעני, צריך ליחד את ארבע אותיות שם ה' יתברך (=יהוה) כך: צורת המטבע העגולה (שנותנים לעני) היא כנגד האות י' של שם הקב"ה (=יהוה). ה' (=חמש) האצבעות של הנותן הן כנגד ה' ראשונה של שם הקב"ה (=יהוה). הזרוע הפשוטה של הנותן היא כנגד האות ו' (=יהוה), ו-ה' (=חמש) האצבעות של המקבל (=העני) הן כנגד ה-ה' השניה של שם הקב"ה (=יהוה). והרי קבלנו את ארבע אותיות שם הקב"ה (=יהוה), שצריך ליחד ולכוון בהן בעת נתינת הצדקה. וזהו מה שכתוב בפרשת "תרומה": "ויקחו לי תרומה מאת כל איש", ופרש רש"י: "לי - לשמי", כלומר, בשעת נתינת הצדקה צריך לכוון לשמו של הקב"ה - על ארבע האותיות (=יהוה).

וזה שרומז שלמה המלך (משלי כב, ב): "עשיר ורש נפגשו, עשה כלם יהוה". כלומר, הקב"ה מסובב כך, שהעשיר והרש יפגשו, כדי שהעשיר יתן צדקה לעני, וכך ייחד את ארבע אותיות שם ה'. וזהו "עשה כלם יהוה" - על ידי מצות הצדקה מיחדים את שם ה' יתברך (=יהוה). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ונתן לך רחמים ורחמך"

אומרים חז"ל בגמרא (שבת קנא): "תניא: רבן גמליאל ברבי אומר: 'ונתן לך רחמים ורחמך' - כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות, אין מרחמין עליו מן השמים. וכן אומרים חז"ל בגמרא (שבת קכז, עב): "הדן את חברו לכף של זכות, דנין אותו (=בשמים) לזכות".

בספר הקדוש "אמרי פינחס" (סימן ר"א) להרה"ק פינחס מקוריץ זיע"א מובא, שהעצה הנפלאה ביותר להינצל מגזירות קשות ורעות היא לא ללמד חובה על האחרים. וכפי דבריו הקדושים של הרה"ק פינחס מקוריץ, בתוספת ביאור: הנה, כתוב בספר קהלת (ה, א): "כי האלהים בשמים, ואתה על הארץ. על כן יהיו דבריך מעטים". וצריכים אנו ביאור על דברי שלמה המלך. שהרי, כל בר דעת יודע ש"האלהים בשמים", ואנחנו בני האדם "על הארץ". וצריך גם להבין, איך מתקשר ענין זה להמשך הכתוב "על כן יהיו דבריך מעטים"?

ובאר ענין זה הרה"ק מקוריץ ואומר: הנה, כתוב בתהילים (קיט, פט): "לעולם ה' דברך נצב בשמים". והפירוש הוא, כי כאשר גוזרים מהשמים, חלילה, גזירה רעה על האדם, הנה, בחסדי ה' יתברך, נשארת הגזירה בשמים, ואינה יכולה לרדת למטה, לעולם הזה, וזהו: "לעולם ה' דברך נצב בשמים" - בזכות ה', שהוא שם הרחמים, "דברך", שהוא דיבור קשה (=הגזירה הרעה) - נצב בשמים, ואינו יכול לרדת למטה לעולם הזה. אבל, כאשר האדם מלמד חובה על חברו, ומוציא עליו משפט, ואומר: "הנה, אדם זה חטא ועשה כך וכך, ועל-כן בודאי ראוי להעניש אותו" - הנה, באותו רגע הוא מוריד על עצמו את הגזירה מן השמים, רחמנא ליצילן.

וזהו פירוש הכתוב: "כי האלהים (שם מידת הדין) בשמים" - מידת הדין שנגזרה על האדם, היא כאמור בחסדי ה', נמצאת בשמים ואינה יורדת למטה, "ואתה על הארץ" - רחוק ממקום הגזירה. ועל-כן "יהיו דבריך מעטים", העצה היעוצה לך, כדי שלא תוריד את הגזירה משמים למטה, היא שיהיו דבריך מעטים - ואל תלמד חובה על אחרים... (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"עשר תעשר... בשביל שתתעשר"

כתוב בסידורים בשם האריז"ל, כי כשאומרים אנו בתפילה "פותח את ידך", צריך לכוון ולהתפלל על הפרנסה, וכפי שמביא השל"ה הקדוש: "צריך לכוון פותח את ידך" - ראשי תיבות "פאי", כמנין (=גימטריה) של שני

השמות "יהוה" ו-"אדני" ... ולפי דברי הזהר (תיקונים ז): "צריך לכוון (כשואמרים 'פותח את ידך'), אל תקרא 'ידך', אלא 'יודך' – (כלומר), שני יודי"ן שהקב"ה פותח: 'יד של יהוה', ומשפיע ל-'יד של אדני', ומשם יושפע לכל העולמות – עליונים ותחתונים".

מבואר מכאן, כי הפרנסה נמשכת משני שמות – "יהוה" ו-"אדני" – שמספרם בגמטריה עולה 91, כמנין "פאי". ועיקר השפע נמשך משתי היודי"ן (=אותיות ה-י) של שני שמות אלו. ועל-כך נאמר: "פותח את ידך", אל תקרא 'ידך', אלא 'יודך', מכיון שהקב"ה פותח את שתי היודי"ן האלה (י של "יהוה" ו י של "אדני") כדי להשפיע לנו שפע רב טוב.

ענין זה פותח לנו פתח כחודה של מחט להבין את שיח סוד של הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, אשר דבר על מה שנהגו החסידים, בעת רצון, לשמות "לחיים", שהוא סגולה גדולה לפרנסה. שכן, אומר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן, כאשר מתחברים שני יודי"ן, דהינו שני יהודים, ואומרים "לחיים", הנה אחר-כך, כאשר היודי"ן (=שני היהודים) הולכים לדרך, נשאר מה"לחיים" לחם, שהוא סימן לפרנסה.

על פי זה יומתק גם להבין את מנהג ישראל: שבעת שתי י"ן כאשר מברכים זה את זה "לחיים", תוקעים יד איש לרעהו. ואמר על-כך הרה"ק מרוז'ין זיע"א, כי יש על-כך רמז בפסוק (משלי א, כא): "יד ליד לא ינקה רע". דהינו, אם מברכים איש את רעהו באמצעות תקיעת "יד ליד", הרומזות לשתי היודי"ן, אז "לא ינקה רע" – אין לרע שום יניקה מזה, ועל-ידי כך נמשכת פרנסה בשפע רב.

וזהו שאמרו חז"ל במתק לשונם "עשר תעשר... בשביל שתתעשר". דהינו, על-ידי פעמים עשר (המרוזים ב"עשר תעשר"), שהם שתי היודי"ן תוכל להתעשר. שכן, שתי ה"יודי"ן של שמות הקב"ה ("יהוה" ו-"אדני") הם צינורות השפע, שדרךם יורד שפע של פרנסה לעולם. ולכן צריך לכוון "פותח את ידך", ראשי תיבות "פאי", ולכוון גם במקום "ידך" "יודך" (=שתי היודי"ן), מכיון שמשם משפיע הקב"ה שפע לעולם הזה.

"כי יהיה בך אביון... פתח תפתח את ידך לו..."

בימי כהונתו של רבי יום-טוב ליפמן הלר (בעל "תוספות יום טוב", על המשנה ברבנות של קהילת קראקא, נתפרסם שם לגנאי עשיר מופלג, על שנמנע מלתת חלקו לצרכי צדקה של עניי המקום, ובשל כך נודע בעירו בכינוי "שמעון קמצון". באותו זמן היו בקראקא שני גבאי צדקה, שמדי שבוע חלקו לעניי העיר נדבות גדולות, וכל מי שנוקק לעזרה כספית דחופה, זכה אצלם לתמיכה נדיבה ומידית. לימים הגיעה שעתו של "שמעון קמצון" להיפטר מן העולם. אותה שעה מצאו אנשי חברה קדישא מקום להיפרע עם האיש על ידו הקפוצה לצרכי הצדקה של העיר, ופרו את קברו במורד בית הקברות ובסמוך לגדר, באי-כבוד מופגן.

לא עברו אלא ימים אחדים, ועניי העיר החלו מתדפקים על דלתו של רבי יום-טוב, והתלוננו על גבאי הקהילה, שלפתע קופצים את ידיהם לכל נצרך, ותמיכתם הכספית נצטמצמה עתה לאין שיעור, לעומת הימים הקודמים. שלח הרב לקרוא את גבאי הצדקה, ואמר להם בצליל של תרעומת: מה ראיתם לשנות עתה ממנהגכם מימים ימימה? כלום חושדים אתם בכל העניינים שבמקום, שנתעשרו לפתע ואינם זקוקים עוד לעזרת הקהילה?

הניעו הגבאים ראשם בעצב, ואמרו: נספר לכבוד הרב את כל האמת בפרשה זו: כל זמן שהיה חי "שמעון קמצון", נהג האיש לתרום בסתר מדי ערב שבת סכום כסף גדול לקופת הצדקה, ובשל כך ספק בידינו לתת לכל נצרך שפנה אלינו כדי מחסורו. אולם עתה, לאחר שהאיש הלך לעולמו, לא נשאר בקופת הצדקה, אלא ממון מועט. לכן עלינו לכלכל את צעדינו בזהירות רבה, ואנו נאלצים, שלא ברצוננו, לקפוץ את ידינו כלפי דרישות העניינים.

ר' יום-טוב היה נפעם ונרגש מדברי הגבאים על האיש, שקיים כל ימיו מצות צדקה לשמה, ולא זכה להכרת טובה מן הבריות על-כך. כאשר הלך לעולמו רבי יום-טוב ליפמן הלר (ב-ו' באולול ת"ד – 1654), נמצא כתוב בצואתו: "לאחר אריכות ימי ושנותי, אל תקברוני, אלא על יד אותך וקדוש, רבי שמעון זכרוננו לברכה".

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

בס"ד העלון מוקדש לרפואה שלימה של איתאל בן אושרת, טל קורא כחל בן גילית, טופז בת אידית.

פרשת השבוע: ראה והסיר ה' ממך כל חליי" (עקב ו' טו) **כניסת השבת: 18:47**

ערש"ק כו' מנחם אב תשע"ד (22.8.14) **ציאת השבת: 19:55** ר"ת 20:34

הפטרה: "עניה סערה" אל שדי יתן לכם רחמים" ראשי תיבות "ישראל" (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך" (טו' י')

בפרשתנו, פרשת "ראה", אנו למדים על גדל מצות הצדקה, כפי שכתוב: "נתון תתן לו (=לעני), ולא ירע לבבך בתתך לו..." , ובשכר מצוה זו אומרת התורה הקדושה: "יברכה ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך".
אולם, צריכים אנו לדעת, אומרים חז"ל, שבריאת האדם בעולם הזה היתה בזכות מצות הצדקה, שעתידי האדם לעשות. וזאת, כפי שמובא במדרש (בראשית רבה ח', ה'), על הכתוב "ויאמר אלקים נעשה אדם": "...בשעה שבא הקב"ה לברוא את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת פיתים פיתים וחבורות חבורות, מהם אומרים: אל יברא (האדם), ומהם אומרים: יברא (האדם). הדא הוא דכתיב (=וזהו שכתוב) (תהילים פה'): 'חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו'. (ה) חסד אומר 'יברא (האדם)', (מכיון) שהוא גומל חסדים, ו(ה) אמת אומר (ת) 'אל יברא (האדם)', ש(כן) כלו שקרים. (ואילו) (ה) צדק אומר 'יברא (האדם)', ש(כן) הוא עושה צדקות, ו(ו) שלום אומר 'אל יברא (האדם)', דכליה קטטה (= כלו מריבה)..."

הנה, מבואר מכאן, שבשעה שהקב"ה ברא את העולם, נמלך הוא עם מלאכי מעלה, ושאל אותם: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו?" וענו המלאכים וקטרגו לפני ה' יתברך, שאל יברא האדם בעולם הזה, שכן, עתיד הוא לחטוא, ולכן אין הוא ראוי כלל להבראות. אולם, למרות זאת, בזכות מצות החסד והצדקה שעתידי האדם לעשות, עשה הקב"ה אף הוא חסד עם האדם, מידה כנגד מידה, וברא אותו.
ובענין זה אומר הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זיע"א, בספרו "לקוטי הרמ"ל": הנה, כתוב בתהילים (קיח' כב'): "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, מאת ה' היתה זאת..." : "אבן" – ראשי תיבות "נעשה אדם בצלמנו".
"מאסו הבונים" – אלו המלאכים שקטרגו על בריאת האדם, ואמרו "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו..."
– שאין האדם ראוי להבראות. אולם, קטרוגם לא הועיל. שכן, בריאת האדם "היתה לראש" (היתה בראש השנה), בזכות "פנה" – בזכות מצות הצדקה הרמוזה במלה "פנה": ראשי תיבות "פתח תפתח, נתן תתן, העניק תעניק". וכך זאת "מאת ה' היתה זאת..." – מחסדיו ומרחמיו של ה' יתברך, שלא קבל את עצת המלאכים.
"עשר תעשר את כל תבואת זרעך..." (יד' כב')

על הכתוב "עשר תעשר..." אומרים חז"ל במדרש תנחומא (פרשת "ראה" סימן יג): "עשר תעשר" – הדא הוא דכתיב (=וזהו שכתוב) 'לא תירא לבייתה משלג כי כל ביתה לבש שנים' (משלי לא). חזקיה אמר: משפט רשעים בגיהנם י"ב חודשים – ששה חודשים בחמה, וששה חודשים בציינה. בתחילה הקב"ה מכניסן בחמה, והן אומרים: זו היא גיהנם של הקב"ה. ואחרי-כן מוציאן (ומכניסם) לשלג, והן אומרים: זו היא ציינתו של הקב"ה... יכול אף לישראל? תלמוד לומר: 'כי כל ביתה לבש שנים'. (אל תקרא שנים, אלא שנים שנים)... (וזהו שכתוב) 'העניק תעניק', 'נתן תתן', 'פתח תפתח', 'עשר תעשר'. לפיכך משה מזהיר את ישראל 'עשר תעשר'."
ותמהו כל המפרשים על מדרש סתום זה. וכי מה הקשר ומהי המעלה הגדולה של שנים שנים ("העניק תעניק... פתח תפתח..."), שבזכותם ניצולים ישראל מגיהנום? ועוד צריכים אנו להבין: הרי משתמע מהפסוק "לא תירא לבייתה משלג..." , שבזכות כל אלו השנים ("העניק תעניק... פתח תפתח...") ניצולים ישראל מגיהנום של שלג.

וצריכים אנו להבין, מדוע ניצולים ישראל דוקא מגיהנום של שלג ולא מגיהנום של חמה?
בספר הקדוש "אוהב ישראל" להרה"ק מאפטא זיע"א, מובא יסוד גדול וחשוב בעבודת ה', שבכל עת כאשר איש ישראל מקים מצוה בפועל, יכון בשעת המעשה לעשות עצמו כלי של קדושה, כדי שיזכה לקיים מצוה זו שנית, ועל-ידי כך, פיון ש"מצוה גוררת מצוה" (אבות ד), יוכל להינצל מהיצר הרע, המצינו מההתלהבות של קיום

המצוה. וכפי דבריו הקדושים של הרה"ק מאפ"ק: "כשהאדם עושה מצוה, ברחילו ורחימו, אזי שכרו הוא ש(הוא) זוכה לעשות מצוה אחרת. ש(כן) 'שכר מצוה – מצוה', דעל-ידי שעושה מצוה ראשונה עושה עצמו כלי הכנה... שיזכה ה' יתברך עוד פעם לעשות מצוה זו... וכשהאדם מתנהג עצמו כך כל ימיו, אז הוא ניצל ממצודת היצר הנמצא בתוכו של האדם, המצנן את לבו... וזוהי כונת התורה הקדושה, שרמזה לנו בפסל התיבות 'נתן תתן... עשיר תעשיר'... שהאדם עושה פעם אחת מצוה... יכון אז במחשבתו... לקיים עוד פעם מצוה זאת – ביתר שאת, וזהו שאומר הכתוב: 'עשיר תעשיר' (אחד במעשה והשני במחשבה).

ומעתה תתבאר היטב כונת המדרש: "כי כל ביתה לבש שנים" (אל תקרא שנים, אלא שנים שנים)... (וזהו שכתוב) 'העניק תעניק', 'נתן תתן', 'פתח תפתח', 'עשיר תעשיר'... והענין הוא על-פי מה שמבואר בספרים הקדושים, כי גיהנום של שמש מיועד לאותם אנשים שהתחממו ב**אש היצר** לדבר עבירה (ערייות, ניאוף וזנות), ולכן, מידה כנגד מידה, הם נידונים בגיהנום של **אש**. אולם גיהנום של שלג הוא לאותם אנשים שהיו קרים, והתעצלו מלקיים מצוות, ולכן, מידה כנגד מידה, הם נידונים בגיהנום של שלג.

על-כן באה התורה הקדושה ומלמדת אותנו עצה נפלאה, איך להתגבר על היצר המצנן אותנו מלקיים מצוות – שצריך ל"העניק תעניק, נתן תתן, פתח תפתח, עשיר תעשיר" – דהינו, האדם, בשעת מעשה המצוה, צריך לכוון לעשות עצמו כלי של קדושה, שיוכל לקיים מצוה זו שנית. ומחשבה טובה – הקב"ה מצרפה למעשה, ועל-ידי כך יזכה באמת לקימה. וזהו שכתוב "לא תירא לביתה משלג" – כנסת ישראל אינה צריכה לפחד מגיהנום של שלג, שבא על קרירות בקיום המצוות – שכן "כי כל ביתה לבש שנים" – אל תקרא שנים, אלא שנים שנים – "העניק תעניק, נתן תתן, פתח תפתח, עשיר תעשיר" – שזוהי הסגולה איך להינצל מדינה של גיהנום. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)
"כי יסיתך אחיך בן אמוך..." (יג' ז')

פעם נטפל אל רבי יהונתן איבשיץ בישוף נוצרי, ואמר לו: חכמי ישראל מתימרים לקבוע, שכל הוראה המוטלת על היהודים מבוססת על הכתוב בתורה, לפי הכלל המובא בתלמוד (תענית ט', עא): ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא (=אין דבר שאינו מרומז בתורה). לפי זה, אני דורש ממך להצביע על פסוק בתורה, המזהיר את היהודים שלא להאמין בישו, מיסד דתנו, הדת הנוצרית.

קמט רבי יהונתן את מצחו לרגע קט, והשיב לבישוף מיניה וביה: אכן, מצוי פסוק מעין זה, בפרשת "ראה" שבספר "דברים", ושם נאמר: "כי יסיתך אחיך בן אמוך... לא תאבה לו ולא תשמע אליו". נשאלת השאלה: מה ראתה התורה להדגיש כאן "אחיך בן אמוך"? אלא בהדגשה מיוחדת זו באה התורה ללמדנו, שאם יבוא מסית, שהוא "בן אמוך" – שיטען באזניך שיש לו אם, ואין לו אב (כמו שהנוצרים טוענים על ישו) – עליך לדחות את דבריו בשתי ידים, ככתוב: "לא תאבה לו ולא תשמע אליו"... (בקפיצות של חמש אותיות למפרע (=מהסוף להתחלה) מתקבלת המלה "ישו")
"נתון תתן לו, ולא ירע לבבך בתתך לו..."

מעשה בעני, שהיה מחזר על הפתחים כדי לקבל צדקה, כדי להביא "טרף" לביתו. פעם אחת הלך אותו עני ברחוב, ונעליו התלכלכו בפוך מחמת הגשמים הרבים שירדו שם. והנה הגיע לבית עשיר אחד, שהרצפה שבו הייתה מרוצפת באבני שיש לבן ויקר מאד. כשנכנס העני, ודרך על רצפת השיש, התמלא העשיר חמה וכעס, והחל לצעוק עליו בקול גדול: "צא מיד מביתי, כי מלכלך אתה את רצפת השיש בפוך ובטיט!"

מיד צוה העשיר את משרתיו להכות ולגרש את העני החוצה. אולם העני סרב לצאת, ואמר לעשיר: "רצוני לומר לך כמה מלים". להפתעתו, הסכים העשיר לשמוע אותו. אמר לו העני: "הנה, ידוע, שבכל יום אנו אומרים בשחרית את תפילת 'ברוך שאמר', וכידוע כתוב שם: 'ברוך מרחם על הארץ, ברוך מרחם על הבריות'.

נמצא מכאן, שאנו משפחים את ה' יתברך, שמרחם גם על הארץ וגם על הבריות. והנה, למדונו חז"ל, שצריך האדם ללמוד ממידותיו של הקדוש-ברוך-הוא. ואילו אתה – רואה אני שלמדת מהקדוש-ברוך-הוא רק לרחם על הארץ. שכן, צר לך מאד על רצפתך היקרה שנתלכלכה. "אבל" – הוסיף העני – "כתוב גם 'ברוך מרחם על הבריות', ולכן צריך אתה לרחם גם על הבריות, ולרחם עלי". כששמע העשיר את דברי העני, התבייש מאד, ונתן לאותו עני חריף צדקה הגונה... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!